

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 270g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 49 alin. (2) din Codul familiei

*(termenul de depunere a cererii privind
contestarea paternității)*

CHIȘINĂU

12 aprilie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 10 decembrie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 12 aprilie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2) din Codul familiei, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26 octombrie 2000, ridicată de dl avocat Maxim Sidorencu, în interesele dlui B.S., parte în dosarul nr. 2ra-1441/21, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, de un complet de judecată de la Curtea Supremă de Justiție format din dnele Tamara Chișca-Doneva, Nina Vascan, Aliona Miron, Mariana Pitic și dl Nicolae Craiu.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 6 septembrie 2008, dl B.S. și dna N.R-S. s-au căsătorit. În timpul căsătoriei, la 20 martie 2009, s-a născut un copil pe nume C-I. Imediat după nașterea copilului a fost înregistrată paternitatea dlui B.S., copilului fiindu-i atribuit numele de familie al tatălui.

4. La 3 decembrie 2013, Judecătoria Botanica a emis o hotărâre prin care a desfăcut căsătoria dlui B.S. și a dnei N.R-S. și a stabilit domiciliul copilului minor la mama sa, N.R-S.

5. La 22 august 2013, Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului din cadrul Consiliului municipal Chișinău a emis o decizie prin care a stabilit un grafic de întâlniri pentru tată și copil.

6. La 6 iulie 2016, dl B.S. a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva dnei N.R-S. prin care a solicitat constatarea încălcării drepturilor sale părintești de educare și comunicare cu fiica sa, obligarea acesteia să înlăture obstacolele în exercitarea drepturilor părintești și obligarea ei de a respecta graficul de întâlniri.

7. La 10 martie 2017, dna N.R-S. a formulat o cerere reconvențională prin care a solicitat anularea paternității dlui B.S. și excluderea sa din actul de naștere al copilului.

8. La 21 septembrie 2017, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis demersul dnei N.R-S. și a emis o încheiere prin care a dispus ca Centrul de Medicină Legală să efectueze o expertiză genetică a ADN-ului pentru determinarea paternității.

9. Potrivit concluziei SRL „Briomedtest” din 26 iulie 2018, dl B.S. nu poate fi tatăl biologic al copilului C-I.S. Probabilitatea paternității adevărate constituie 0,00 %.

10. În cadrul procesului, dl B.S. a invocat omiterea termenului de prescripție pentru contestarea paternității în conformitate cu articolul 49 alin. (2) din Codul familiei.

11. La 12 iulie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis parțial acțiunea dlui B.S. și a admis integral acțiunea reconvențională a dnei N.R-S. Instanța de judecată a constatat că dna N.R-S. a încălcat drepturile părintești ale dlui B.S., iar pretențiile privind înlăturarea obstacolelor pentru exercitarea drepturilor părintești și respectarea graficului de întâlniri au fost respinse. Totodată, instanța de judecată a hotărât anularea paternității dlui B.S. asupra copilului și excluderea reclamantului din calitatea sa de tată din actul de naștere. Cu privire la omiterea termenului de prescripție, argument invocat de reclamant, instanța de judecată a menționat că prevederile articolului 49 alin. (2) din Codul familiei sunt imperfecte în raport cu constatările Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Shofman v. Rusia* din 24 noiembrie 2005, motiv pentru care a aplicat direct Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

12. La 17 iulie 2019, dl B.S. a contestat cu apel hotărârea primei instanțe.

13. La 1 iulie 2020, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul formulat de dl B.S. și a menținut hotărârea primei instanțe.

14. Domnul B.S. a contestat cu recurs decizia instanței de apel.

15. La 27 ianuarie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul formulat de dl B.S., a casat integral decizia instanței de apel din 1 iulie 2020 și a trimis cauza la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

16. La 27 mai 2021, Curtea de Apel Chișinău a respins din nou apelul dlui B.S. și a menținut hotărârea primei instanțe din 12 iulie 2019.

17. La 19 august 2021, dl B.S. a contestat cu recurs decizia instanței de apel din 27 mai 2021.

18. La 21 august 2021, dl avocat Maxim Sidorenco a ridicat, în interesele dlui B.S., excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2) din Codul familiei, care stabilește că cererea privind contestarea paternității poate fi formulată timp de un an din momentul în care una din persoanele menționate la alin. (1) din același articol a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea sau din momentul atingerii majoratului, în cazul unui minor.

19. Prin Încheierea din 8 decembrie 2021, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

20. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate.”

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

21. Prevederile relevante ale Codului familiei, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26 octombrie 2000, sunt următoarele:

Articolul 49 Contestarea paternității (maternității)

„(1) Paternitatea (maternitatea) poate fi contestată numai pe cale judecătorească de către persoanele înscrise drept tată sau mamă sau de către persoanele care sînt mama sau tatăl firesc al copilului, de către copil la atingerea majoratului, de către tutorele (curatorul) copilului. În cazul în care în privința părintelui este instituită o măsură de ocrotire judiciară, se aplică prevederile art. 48⁵² și 48⁵³ din Codul civil.

(2) Cererea privind contestarea paternității (maternității) poate fi depusă timp de un an din momentul când una din persoanele enumerate la alin. (1) a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea (maternitatea) sau din momentul atingerii majoratului, în cazul unui minor.

(3) Nu au dreptul să conteste paternitatea:

a) soțul care și-a dat acordul scris la fecundarea artificială sau implantarea embrionului soției;

b) persoana care a fost înscrisă drept tată al copilului în baza declarației comune a acesteia și a mamei copilului sau în baza declarației proprii, dacă în momentul depunerii acesteia știa că nu este tatăl firesc al copilului.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

22. Autorul sesizării menționează că, în această cauză, instanțele de judecată au refuzat să aplice termenul de prescripție prevăzut de norma contestată pentru că nu corespunde jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

23. Autorul susține că aplicabilitatea normei contestate ar putea fi refuzată de instanțele de judecată numai după efectuarea unui control de constituționalitate.

24. Totodată, autorul afirmă că efectuarea unui control de constituționalitate al normei contestate ar asigura egalitatea persoanelor în fața legii în alte cauze care cad sub incidența normei în discuție.

25. Din acest motiv, autorul consideră că norma contestată este contrară articolelor 1, 4, 8, 28 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

26. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

27. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor dispoziții din Codul familiei, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26 octombrie 2000, ține de competența Curții Constituționale.

28. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate, ridicată de reprezentantul părții într-un proces din fața instanței de judecată, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

29. Curtea reține că obiectul excepției îl constituie articolul 49 alin. (2) din Codul familiei. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

30. Curtea menționează că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unei cereri reconvenționale cu privire la anularea paternității. Totodată, Curtea observă că în prezenta cauză s-a pus în discuție și respectarea termenului de un an prevăzut pentru formularea unei cereri de contestare a paternității. Prin urmare, Curtea constată că prevederile contestate sunt aplicabile în prezenta cauză.

31. Curtea reține că norma în discuție prevede un termen de decădere de un an pentru formularea unei cereri pentru contestarea paternității care începe să curgă din momentul când una din persoanele prevăzute la alin. (1) din același articol a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea sau din momentul atingerii majoratului, în cazul unui minor.

32. Curtea observă că, în prezenta cauză, autorul excepției a invocat că acțiunea reconvențională este tardivă din cauza expirării termenului de un an stabilit de norma contestată.

33. De asemenea, Curtea subliniază că i se poate cere declararea neconstituționalității unei legi, dacă soluția i-ar fi favorabilă situației autorului excepției. În această cauză, eventuala declarare a neconstituționalității prevederilor contestate sub aspectul invocat în sesizare nu-i poate servi autorului excepției. Dimpotrivă, soluția Curții îl va împiedica să invoce excepția de tardivitate.

34. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate nu manifestă doar o funcție preventivă, ci și una reparatorie, pentru că ea privește, în primul rând, situația concretă a părții lezate în drepturile sale prin norma criticată. De invocarea unei excepții de neconstituționalitate trebuie să profite, în primul rând, autorul acesteia, în caz contrar acest instrument devine o *actio popularis*, pierzându-se, în aceste condiții, caracterul concret și efectiv al excepției (a se vedea DCC nr. 10 din 26 ianuarie 2021, § 20; DCC nr. 18 din 9 februarie 2021, § 26).

35. În consecință, rezolvarea chestiunilor privind interpretarea legii și conformitatea sa cu jurisprudența Curții Europene nu ține, în această cauză, de competența Curții Constituționale.

36. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2) din Codul familiei, ridicată de dl avocat Maxim Sidorenco, în interesele dlui B.S., parte în dosarul nr. 2ra-1441/21, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 12 aprilie 2022

DCC nr. 48

Dosarul nr. 270g/2021